

Mariana DAKI - FILIMON*

INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN SUDUL BASARABIEI (1918 – 1940)

Educational Institutions in Southern Bessarabia (1918-1940)

Abstract: The author uses documents preserved in the archives of Ismail (Ukraine) in order to analyse the development of the educational institutions in the Southern Bessarabia area, from 1918 through 1940. The paper highlights the dynamics of the educational institutions in the area, the enrolment evolution, and the diversification of the educational offer.

Keywords: Bessarabia, education, Ismail, school, Romania

*

Una dintre consecințele importante ale Primului Război Mondial a fost integrarea Basarabiei în componența României. Perioada 1918-1940 a adus numeroase transformări în regiunea dintre Prut și Nistru, inclusiv în ceea ce privește organizarea și dezvoltarea sistemului educațional, element cheie al politicii oricărui stat modern. În cele ce urmează, ne propunem să evidențiem schimbările petrecute la nivelul sudului Basarabiei, regiune multietnică, care a ridicat numeroase provocări autorităților române. Studiul nostru se bazează pe documente de arhivă inedite, păstrate în arhiva din Ismail.

Din 1879 până în 1917, teritoriul Basarabiei de Sud făcea parte din Imperiul Rus. Guvernul de atunci nu a fost preocupat în mod special de ridicarea nivelului de educație al populației locale. Conform primului recensământ rusesc al populației (1897), în Basarabia funcționau 580 de școli. În 1898 această cifră a crescut la 863, din care 17 – de zemstvă, 207 – ministeriale. În 520 de sate nu erau școli, ceea ce înseamnă că 284 515 de locuitori din aceste sate nu au putut să-și trimită copiii la școală. Până la 1 ianuarie 1906, numărul școlilor din regiune a fost de 1007. În Ismail funcționau 150 de școli (14,9%); ministeriale cu două clase – 7 (4,7%), ministeriale cu o clasă – 86 (57,3%), eparhiale – 53 (35,3%), alte – 4 (2,7%), școli de zemstvă – nu erau.¹

---

* Universitatea Umanistă de Stat din Ismail, Ucraina (dakimariana90@gmail.com).

¹ Ludmila Coadă, *Zemstva Basarabiei*, Chișinău-2009, p. 79-134.

În mai 1908 s-a făcut o încercare de a implementa ideea învățământului obligatoriu în Imperiul Rus (Proiectul de lege privind educația generală). Autorul proiectului a fost membru al Dumei de Stat V. Andrepa. Conform calculelor sale, învățământul general trebuia să se răspândească în întregul imperiu până în 1928. Înainte de aceasta, proiectul de lege privind introducerea învățământului general în Basarabia a fost discutat la o reuniune a provinciilor de zemstvâ în 1905. În opt județe s-a planificat construirea a 1 119 școli, realizându-se cheltuieli totale de 10 730 000 ruble.²

Statistica rusească pentru anul 1911 arată că zona locuită de 2 490 000 de oameni avea 1 522 școli cu o înscriere de 101 375 elevi.³ Aceasta înseamnă că, din 100 de copii de vârstă școlară, doar 10 persoane puteau frecventa școala. Cele mai multe instituții care au existat în regiune – erau școlile parohiale sau școli de nivel inferior (1-2 clase). Guvernul țarist cu un efort constant urma o politică de rusificare forțată, eliminând dreptul la învățământ în limba maternă la majoritatea minorităților etnice care trăiau în regiune. O mică excepție făceau germanii și evreii, cărora li s-a permis să-și păstreze școlile cu predarea în limba maternă, cu propria finanțare. Până la 1 ianuarie 1917, numărul de școli din raionul Ismail a crescut la 135.4 Majoritatea școlilor erau găzduite în biserici și case particulare.⁵

Schimbarea subordonării juridice a regiunii odată cu venirea la putere a administrației române în 1918 a dus la inovații radicale în sistemul de învățământ școlar. Potrivit statisticii oficiale, în 1918, nivelul de educație al majorității populației Basarabiei a fost destul de scăzut. Astfel, din 100 de bulgari știa carte doar 30 de bărbați și 6 femei; ucraineni – 15 bărbați și 3 femei; moldoveni – aproape 11 bărbați și 2 femei. În cea mai gravă situație, se aflau reprezentanții grupului etnic de țigani (romi) – 1 persoană învățată la 150 de oameni.⁶

Pe teritoriul Basarabiei de Sud, autoritățile române și-au extins principiile legislative privind tipurile de instituții de învățământ și principiile organizării și activității acestora. Acestea sunt legile din 1896 (cu modificări și completări), precum și legislația educațională din 1918, 1924, 1927, 1939.⁷

În martie 1918, guvernul român a înființat Directoratul Instrucțiunii Publice, care avea sarcina de a se pregăti pentru unificarea școlilor. Primii ani de adaptare au fost dificili, pe vechile temelii al învățământului era nevoie de construit noi fundații

² *Ibid.*

³ St. Ciobanu, *La Bessarabie*, Chișinău, 1926, p. 84.

⁴ И. Огнев, *Город множества училищ*, Курьер недели, 16 декабря 2017, с. 5.

⁵ *Українське Придунав'я*, Ізмаїл-1998, с. 76.

⁶ P. Cazacu, *Zece ani de la Unire. Moldova dintre Prut și Nistru, 1918 – 1928*, București, 1928, p. 231.

⁷ В. Тадян, *Освіту в Бессарабії (1918 - 1944 pp.)* : автореф. дис ..... канд. пед. наук, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 1999, с. 8.

pentru dezvoltarea educației. Astfel, instituțiile de învățământ din Imperiul Rus s-au păstrat și treptat au fost formate noi.

Ca exemplu poate servi Liceul de băieți, care funcționa în orașul Ismail și era așezat la colțul străzilor Școlii și Frumușica. Liceul s-a construit în perioada 12 martie 1892 – 17 iulie 1893, cu fondurile împrumutate (și apoi restituite) comunității evreiești "Corobocinâi sbor" a orașului. Locul pentru liceu a fost cumpărat de la frații Sandulov cu 11 300 de ruble.⁸ În timpul administrației române, liceul și-a păstrat orientarea educațională, însă a fost transformat într-un gimnaziu de băieți.⁹ Încă un exemplu, nu mai puțin însemnat, seminarul teologic "Melchisedec Episcopul", care a evoluat dintr-o școală spirituală, înființată în 1857 de către Mitropolitul Sofronie Miclescu în Ismail. Din 1865, Melchisedec Ștefănescu, episcopul eparhiei Dunării de Jos, a transformat școala spirituală din Ismail într-un seminar de patru ani. Instituția de învățământ se întreține pe contul statului și se afla în casa comerciantului Flor Juravliov (acum clădirea liceului politehnic).¹⁰ În timpul administrației ruse, această instituție a funcționat fără schimbări însemnate, iar din 1918 a început treptat să se extindă, devenind în 1929 o școală cu 8 clase de învățământ.¹¹

Un anumit impuls în regiune a primit și învățământul profesional. Prin ordinul Departamentului de învățământ secundar №9965 de la 13 septembrie 1921, în Ismail a fost aprobată înființarea cursurilor profesionale în cadrul liceului de fete. Scopul cursurilor a fost de a ajuta copilele sărace să dobândească o profesie care, în viitor, ar putea oferi fetelor o existență normală.¹²

În 1922, filiala Societății femeilor române ortodoxe din Ismail a deschis un atelier de industria casnică pentru fete. În anii 1923-1924 această școală avea două clase. Pe baza datelor, prezentate în Tabelul 1, putem analiza numărul elevilor.

Tabelul 1

NUMĂRUL ELEVILOR ȘCOLII-ATELIER DIN or. ISMAIL¹³
(anii de învățământ 1923-1924)

Înscriși la începutul anului	Retrase în cursul anului	Externe	Interne	Bursiere	Solvente	La sfârșitul anului
83	14	17	52	39	13	69

⁸ Комунальна установа «Ізмаїльський архів» (далі КУІА), ф. 6, оп. 1, спр. 286, с. 22.

⁹ КУІА ф. 6, оп. 1, спр. 618, с. 6.

¹⁰ Р. Шишкина, *Мелхиседек – епископ Нижнедунайский. «Измаил Православный»*, №2, февраль 2002, <http://www.bessarabia.ru/biserica6.htm>.

¹¹ КУІА Ф. 110, оп. 1, спр. 428, с. 2.

¹² КУІА ф. 6, оп. 1, спр. 128, с. 21.

¹³ КУІА ф. 6, оп. 1, спр. 286, с. 10-12.

În școală-atelier funcționau două secțiuni:

1. *secțiunea covoarelor*, inventar: 7 războaie de țesut covoare, 24 bățătoare (pentru a scărmana inul și cânepa);
2. *secțiunea de țesut*, inventar: război de țesut, o mașină de tors, un război mecanic "Schaf" (achiziționat de Ministerul Industriei cu 10 000 de lei de la Casa de export și import "Wadsau", Galați).

Procesul de învățământ la această instituție era de 26 ore pe săptămână, dintre care: 8 ore – limba română; câte 4 ore – matematică, limba franceză, desen; câte 2 ore – religie, caligrafie; câte 1 oră – igienă, muzică.¹⁴

În fiecare zi erau șase ore practice și două ore teoretice. Cursul teoretic era predat de către cadrele didactice din oraș în mod voluntar cu suma de 30 de lei pe oră, salariul întreg se plătea la sfârșitul anului școlar. Școala se susținea cu subvenții de la prefectura județului (40 000 lei) și primărie (10 000 lei). Pentru plata bursei, a fost creat un buget special, cu fonduri primite de la: prefectură – 24 000 lei pentru 10 elevi, comuna orașului – 10 000 lei pentru 4 elevi, 48 burse din comunele rurale. Pentru anul școlar au fost planificate 62 de burse. Datele de arhivă arată că în anul școlar 1923/24 doar 39 de eleve primeau bursă și anume acelea care aveau o pregătire preliminară, terminând 4 clase de școală primară. Inventarul și mobilierul școlar a fost achiziționat de către Societatea Femeilor Române Ortodoxe cu 10 000 de lei, pe care membrii acestei organizații i-au câștigat în timpul evenimentelor de caritate și sărbători.¹⁵

În plus, în oraș au apărut școli profesionale. Astfel, Ministerul Muncii și Ocrotirii Sociale a propus deschiderea unei școli profesionale marine și de pescuit pe malul Dunării, subliniind importanța acestei decizii prin faptul că Ismail era cel mai mare oraș portuar din Basarabia. În caz de opoziție din partea primăriei, s-a propus deschiderea școlii în Tulcea.¹⁶

Din 1918 școlile din regiune au trecut în subordinea Ministerului Instrucțiunii Publice din România iar în județe au început să lucreze revizorii școlari. În ceea ce privește plasarea instituțiilor de învățământ, cele mai multe dintre ele au continuat să funcționeze în case particulare, doar câteva dintre acestea erau întreținute de comună (proprietatea comunei).

Chiria pentru folosirea încăperilor se plătea parțial de primării, cu toate acestea sume mai semnificative veneau de la Ministerul Instrucțiunii Publice. În școlile private, o parte din costul închirierii încăperilor se acoperea din taxele

¹⁴ *Ibid*, c. 13.

¹⁵ KYIA ф. 6, оп. 1, с. 286, с. 13.

¹⁶ KYIA ф. 6, оп. 1, с. 129, с. 7.

elevilor. Valoarea chiriei depindea de starea clădirii și de capacitatea sediului. De exemplu, pentru o școală care se afla într-o casă privată pe strada Regina Maria (Ismail) se plăteau lunar 200 de lei, în timp ce casa era într-o stare abandonată și avea nevoie de investiții importante de capital. Într-o plângere adresată primarului, cetățeană N. Baburova solicita autorităților să ridice plățile lunare cu încă 200 de lei, amenințând cu rezilierea contractului în caz de refuz.¹⁷

Un alt exemplu: căpitanul Ioniță (de la Centrul de Recrutare din Ismail) primea anual, de la Școala Primară №4 de băieții ce funcționa în casa sa proprie, între 15.10.1926 și 15.10.1927, 40 000 de lei.¹⁸ În afară de chirie, primăria plătea locuința pentru profesori și director, care erau situate de obicei în aceeași casă sau în cele mai apropiate clădiri.

Starea clădirilor școlare nu întotdeauna corespundea standardelor tehnice și sanitare. În octombrie 1921, Școala Primară №5 (Ismail) se afla într-o stare teribilă: "Școala are doar 3 camere și un hol, reparațiile în anul curent nu s-au făcut, de aceea clădirea este foarte murdară. Într-una din clase, tavanul se așează și poate cădea. Soba se află în stare de urgență. Nu există mese și scaune. Nu este apă. Clădirea-i dezgrădită".¹⁹

În materialele de arhivă găsim declarația inginerului-tehnic I. Oltenschi, adresată primăriei (8 iulie 1922). Inginerul insista asupra alocării a 200 000 de lei pentru reparații în școli și grădinițe subordonate primăriei, precum și acelor din casele particulare.²⁰ La declarație se adăugau tabele, pe care le prezentăm complet (vezi Tabelul 2, Tabelul 3).

Analiza datelor prezentate în tabele permit să facem următoarele concluzii:

- ✓ Doar după patru ani, după ce regiunea a fost inclusă în componența României, în orașul Ismail au fost deschise 4 grădinițe (sub puterea imperială nu exista niciuna);
- ✓ Majoritatea instituțiilor preșcolare indicate au fost amplasate în case private (vezi Tabelul 2);
- ✓ Dintre cele 22 de școli din județul Ismail (vezi Tabelul 3), 13 (sau 60%) erau situate în orașul Ismail, 3 (14%) în suburbii și 6 (27%) în satele din district. Calculele de mai sus demonstrează faptul că pentru locuitorii orașului era mai ușor să urmeze studii, decât pentru copiii din mediul rural;
- ✓ Din 22 de școli al județului în proporții egale (câte 10 școli sau 45%) au fost amplasate în casele aparținând persoanelor fizice și comunelor, iar doar 2 școli (9%) au fost ținute de biserică.

¹⁷ KVIA ф. 6, оп. 1, спр. 127, с. 11.

¹⁸ KVIA ф. 6, оп. 1, спр. 432, с. 78.

¹⁹ KVIA ф. 6, оп. 1, спр. 128, с. 75.

²⁰ KVIA ф. 6, оп. 1, спр. 127, с. 42.

Tabelul 2

GRĂDINIȚELE DE COPII²¹
(or. Ismail, 1922)

№ Gr./c.	Amplasarea (strada și №)	Proprietar	În sarcina cui cade întreținerea
1	Comercială, 107	Agaf Severin	proprietar
2; 4	Lipoveneasca, 82	I. Masalschi	proprietar
3	Sft. Niculai	biserica	comuna

Tabelul 3

ȘCOLILE JUDEȚULUI ISMAIL²²
(anul 1922)

№ Șc.	Amplasarea (strada și №)	Proprietar	În sarcina cui cade întreținerea
1	Cetății colț cu Hotinului, 2	T. Colomoitev	proprietar
2	Telegrafului, 4	P. Naidenov	proprietar
3	Speranței, 25	L. Cricopulo	proprietar
4	Bariera Cimitirului	comuna	comuna
5	Marinscaia, 67	L. Babura	proprietar
6	Regina Maria după biserică	comuna	comuna
7	Suburbia Poidovca	comuna	comuna
8	Melhisedec colț cu Negri	T. Minov	proprietar
9	Meihisedec colț cu Văit	comuna	comuna
10	Ștefan cel Mare colț cu Telegrafului	comuna	comuna
11	Calea Necrasofca Veche cimitir mic	biserica	comuna
12	Hotinului colț cu Telegrafului	Hacicov	proprietar
13	Comerciala - Lipoveneasca	comuna	comuna
14	Cugurlui - Eminescu	F. Dioneli	proprietar
15	Sf. Dumitru biserică	biserica	comuna
16	Suburbia Copanaia - Balca	comuna	comuna

²¹ KVIA ф. 6, оп. 1, спр. 127, с. 43.

²² KVIA ф. 6, оп. 1, спр. 127, с. 42.

17	Broasca	comuna	comuna
18	Matrosca	M. Vălcanova	proprietar
19	Necrasovca Nouă	A. Necrasov	proprietar
20	Necrasovca Veche	S. Sidorușchin	proprietar
21	Larjanca	comuna	comuna
22	Safianî	comuna	comuna

Pe baza datelor din tabele și a datelor suplimentare de arhivă găsite, ne confruntăm cu faptul că amplasarea și numele proprietarului de multe ori nu coincid. Pentru aceasta există o singură explicație – așezarea școlilor se schimba des. Unul dintre cazurile cele mai izbitoare a fost plasarea unei școli de oraș de băieți în 7 clădiri închiriate în diferite părți ale orașului.²³

În plus, au existat cazuri în care două școli au fost nevoite să lucreze într-o încăpere. Ca exemplu pot sluji școlile primare №10 și №15; așa fel de acțiuni necesitau întreținere suplimentară: a crescut numărul de cadre didactice până la 4 persoane (inclusiv postul de director), numărul de elevi a ajuns la 243, clase în plus – patru săli de clasă, locuințe pentru profesori și director (până la unire școală №10 avea două clădiri proprii cu două clase și două clădiri pentru locuințe profesorilor), echipamente școlare învechite – 26 de bănci trebuiau să fie înlocuite cu 50. Ceea ce a fost interesant, împreună cu școala №15 după masă, în același local lucra grădinița de copii №2. Apoi, neavând loc în clădire, se adăpostise în curte, dar cu sosirea frigurilor era nevoită să-și găsească un alt local.²⁴ Ulterior, în septembrie 1929, aceste două școli au fost închise.²⁵

La dezvoltarea bazei materiale a învățământului a jucat un rol deosebit campania de stat pentru construirea localurilor școlare, care a început în 1922. Constantin Angelescu a fost Ministrul Instrucțiunii Publice în timpul guvernelor I.I.C. Brătianu și apoi I. Gh. Duca, anume el a întreprins o serie de reforme importante pentru modernizarea învățământului în întreaga Românie. Deviza lui a fost: "Cât mai multe școli! Școli cât mai bune! Româнизarea școlilor, cât mai mult posibil!". Împreună cu reforma legislativă, C-tin Angelescu a acordat o atenție deosebită extinderii componenței materiale a școlilor românești. Potrivit cercetătorilor, sub conducerea sa, au fost construite peste 10 000 de școli noi, primind de la contemporanii săi porecla "Doctor Cărămidă" sau "Ministrul Cărămidă".²⁶

²³ KVIA ф. 6, оп. 1, спр. 618, с. 21.

²⁴ KVIA ф. 6, оп. 1, спр. 128, с. 56.

²⁵ KVIA ф.6, оп.1, спр. 568, с. 3.

²⁶ Robert Manea, *Cine a fost ministrul Educației care a introdus examenul de bacalaureat în România și a construit mii de școli*, <https://edițiadedimineată.ro/>.

În perioada aceasta se construiau nu numai școli primare, ci și școli secundare, licee și gimnazii. O atenție deosebită a fost acordată deschiderii școlilor secundare și a liceelor, în special în zonele rurale. Lipsa acestora a fost mai accentuată atunci când numărul școlilor elementare a crescut semnificativ și, prin urmare, numărul elevilor care au dorit să-și continue studiile în gimnazii și licee a crescut. În 1918, Direcția Instrucțiunii Publice a propus să se deschidă cel puțin trei școli industriale, școli comerciale și agricole și două gimnazii care urmau să fie amplasate în diverse orașe ale Basarabiei. În 1923, a fost planificată construcția școlilor secundare la Orhei, Ismail, Bălți, Soroca, Chișinău. Unele dintre aceste clădiri au fost puse în funcțiune încă în 1928, în timp ce altele (de exemplu, în Orhei și Ismail) au fost finalizate mai târziu.²⁷

În 1924, Ministerul Instrucțiunii Publice a trimis o propunere către primărie de a deschide o Școală Comercială în Ismail „cu scopul dezvoltării economiei țării.” Procesul de aprobare a deschiderii unei noi școli se petrecea în felul următor: de la Minister venea o delegație, care aducea un plan-proiect detaliat privind deschiderii școlii profesionale; pe loc, împreună cu primarul și adjuncții săi, se discutau toate momentele importante ale implementării proiectului. Iată un extras din documentele de arhivă care reflectă acest proces: „joi, 3 iulie 1924, la ora 17, în incinta Camerei de Comerț și Industrie (str. General Averescu) ar trebui să discutăm detaliile deschiderii Școlii Comerciale în orașul Ismail în ceea ce privește localul școlii, materialele didactice, cadrelor didactice și finanțarea școlii”.²⁸

La 26 iulie 1924 a intrat în vigoare Legea învățământului primar (școli de copii mici, școală primară, instituțiile de învățământ și cursuri pentru adulți, școală specială pentru copii slab dezvoltati și rău educați), care a înlocuit Legea învățământului primar din 29 aprilie 1896. Noua lege avea 232 de articole, grupate în 24 de capitole, 6 secțiuni și 2 titluri. Începând cu anul 1924 Legea învățământului primar a suferit modificări (10 august 1929, 7 martie 1932, 22 aprilie 1932, 18 mai 1932, 5 iulie 1934). Articolul 6 din Legea nouă accentua: "Învățământul primar este obligatoriu și gratuit în condițiile prevăzute de această Lege". Conținutul acestui articol presupunea clar și vârsta pentru fiecare tip de grad de învățământ: de la 5 până la 7 ani – școlile pentru copii mici; de la 7 până la 16 – școli elementare; de la 16 până la 18 ani – cursuri pentru adulți.²⁹

²⁷ Vasile Crețu, *Învățământul secundar din Basarabia în primii ani după unire*, Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr. 4 (84), p. 130-137.

²⁸ КВИА ф. 6, оп. 1, с. 286, с. 20.

²⁹ Corina Petrică, *Aspecte privind activitatea ministerului instrucțiunii publice sub conducerea dr. Constantin Angelescu*, Editura Sfântul ierarh Nicolae, Lucrare științifică, p. 12-19.

Schimbări semnificative au avut loc și pentru școala secundară. Legea învățământului secundar din 1928 a fost cuprinsă în aproape 230 de pagini și apoi publicată în limba franceză (*Loi pour l'enseignement secondaire avec l'expose de motifs présente au Parlement par le dr. C. Angelescu, ministre de l'instruction, Cartea Românească, București, 1928*).³⁰

Ca urmare a adoptării noilor Legi privind învățământul elementar și secundar, a crescut și necesitatea unor clădiri suplimentare. Această problemă a fost deosebit de actuală pentru sudul Basarabiei, unde se simțea o mare lipsă de localuri școlare. Uneori apăreau astfel de situații când pentru localul școlar se desfășura o adevărată luptă. Așadar, după închiderea în 1929 Gimnaziului de băieți, primăria a dat această clădire pentru Școala primară №3 de băieți și №3 de fete. În același timp, directorul Școlii Normale (școala pregătea viitorii învățători), însoțit de profesori și studenți au ocupat primul etaj al clădirii, baricadând intrarea în școală. S-a format o situație foarte delicată atunci când s-au confruntat interesele primarului orașului (sprijinea școala primară) și Ministerul Instrucțiunii Publice (sprijinea școala normală). Fiecare dintre părți pretindea dreptul la proprietate asupra clădirii. În cele din urmă, după lungi negocieri, în timpul cărora nu s-a rezolvat fără intervenția poliției, s-a decis: Ministerul se dezice de instituție în folosul școlii primare, și primăria, la rândul său, cedează clădirea școlii "I. C. Brăteanu" pentru școala normală. În plus, Ministerul a promis să plătească taxe pentru închirierea școlii "I. C. Brăteanu" 350 000 lei anual, timp de 10 ani, care în total forma o sumă de 3 500 000 lei. Ca rezultat al acordului convenit, primăria trebuia să folosească aceste fonduri pentru construirea noilor instituții de învățământ pentru școlile primare în locuri desemnate de Minister, în conformitate cu Legea învățământului primar.³¹

Toate reformele menționate se răspândeau în întreaga țară, dar după ce am analizat situația într-un oraș separat (Ismail), am constatat fapte dezamăgitoare. Comuna Ismail necesita subvenții din partea statului pentru îndeplinirea oricăror sarcini; abia reușea să-și îndeplinească toate obligațiile impuse de Lege, așa încât până în 1928 s-a reușit construirea unei singure școli primare.

Tot timpul se simțea lipsă clădirilor pentru școlile primare și grădinițe, iar majoritatea celor care funcționau erau în stare proastă, având numeroase încălcări a normelor igienice. O astfel de stare a lucrurilor, pentru o anumită perioadă de timp, a început să deranjeze primăria, așadar la 30 mai 1928 administrația orașului a trimis Ministerului Instrucțiunii Publice o scrisoare cu următorul conținut: "Clădirile în care funcționează Liceul de Băieți și Școala secundară sunt proprietatea primăriei comunei Ismail. Din 1919, Ministerul nu plătește chiria pentru aceste încăperi ... prin

³⁰ Sorin Cristea, *O nouă lege a învățământului?!*, <http://www.tribuna-învățământului.ro/>.

³¹ KYIA ф. 6, оп. 1, спп. 618, с. 14-28.

urmare, de la 1 septembrie 1928, vă cerem să plătiți o plată anuală de 500.000 lei pentru liceu și 300.000 lei pentru Școala secundară. În acest fel, vom putea să acoperim obligațiile noastre de plată a chiriei pentru școlile primare".³²

Tabelul 4

NUMĂRUL ȘCOLILOR, ÎNVĂȚĂTORILOR, ELEVILOR ÎN BASARABIA³³

Anul școlar	Numărul școlilor	Numărul învățătorilor	Numărul elevilor
1920-1921	1 747	2 746	136 172
1938-1939	2 718	7 581	346 747

În ciuda anumitor dificultăți și greutăți, guvernul român încerca să construiască o nouă școală românească de nivel european, care permitea cetățenilor țării să aibă perspective atât pentru o muncă decentă, cât și pentru salarii corespunzătoare muncii sale. Potrivit cercetătorilor români statul a depășit cu demnitate problemele existente, sporind în mod semnificativ indicatorii cantitativi în sectorul educațional, după cum se arată în Tabelul 4.

Rezumând, putem constata că este dificil să se evalueze în mod unic rezultatele introducerii noilor legi de învățământ pe teritoriul Basarabiei. Pe de o parte, Ministerul Instrucțiunii Publice din România a depus eforturi mari pentru implementarea sistemului educațional european în regiune și deschiderea noilor instituții de învățământ. Timp de 20 de ani s-a reușit creșterea semnificativă a numărului de școli, elevi și profesori. Cu toate acestea, nu toate planurile Ministerului au putut fi realizate în sudul Basarabiei. Lipsa fondurilor, îndepărtarea de regiunile centrale, lipsa de inițiativă a autorităților locale au condus la nerespectarea unor prevederi ale legilor educaționale și la lipsa instituțiilor de învățământ în provincie.

³² КВИА ф. 6, оп. 1, с. 568, с. 3.

³³ Ioan Scurtu, *Învățământul, știința și cultura Basarabiei integrate în statul național*, Revista Limba română, nr. 5-6, anul 2012, <http://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=1420>.